UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Europese 'president' kondigt einde van Europa's globale ambitie aan

Marácz, L.

Publication date
2017
Document Version
Final published version
Published in
Armex
License
CC BY-NC-SA

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2017). Europese 'president' kondigt einde van Europa's globale ambitie aan. *Armex*, *101*(2), 7-8.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

Column

Europese 'president' kondigt einde van Europa's globale ambitie aan

Prof. dr. László Marácz

Nog niet zo lang geleden werd gedacht dat Europa een dominante rol zou kunnen spelen op het globale politieke vlak. De Unie had zichzelf uitgeroepen tot 'normatieve macht'. In Brussel was men ervan overtuigd dat het mogelijk zou zijn om zonder militaire macht haar democratische idealen op te leggen aan andere delen van de wereld. Met de recente brandbrief van de 'president' van de Europese Raad, de Pool Donald Tusk, lijkt ook het besef in Brussel doorgedrongen te zijn dat een dergelijke rol voorlopig niet meer haalbaar is. Dit betekent in de huidige, veranderende wereld het einde van de Europese ambitie als globale supermacht.

Boze buitenwereld

Donald Tusk heeft in een brandbrief voorafgaande aan de top van Europese regeringsleiders op Malta begin februari gewezen op de gevaren die de Europese Unie bedreigen. Afgezien van de interne problemen die Europa verdelen, zoals de opmars van eurosceptische partijen en de breder wordende kloof tussen de Europese elite en het electoraat, sprak de hoogste vertegenwoordiger van de Europese Unie in feite over het geopolitieke isolement van Europa. Tusk somde de externe bedreigingen in zijn brandbrief op.

Donald Tusk heeft in een brandbrief gewezen op de gevaren die de Europese Unie bedreigen

Donald Tusk. Foto: Wikimedia, Mateusz Włodarczyk

De Europese 'president' verwees naar China dat hij vooral op zee "assertief" vindt; hij noemde Europa's oostelijke buur Rusland waarvan hij vindt dat het land in de richting van haar Europese buurlanden "agressief" is, waarbij Oekraïne in het bijzonder werd genoemd; Tusk verwees naar oorlog, terreur en anarchie in het Midden-Oosten en Afrika waar de radicale islam een belangrijke rol speelt; hij verwees verder in zijn brandbrief naar Turkije zonder daar overigens bij te vermelden dat het land van de Turkse president Erdogan een sleutelrol speelt in de migratiecrisis die de Middellandse Zeeregio, de zuidflank van Europa en de externe grenzen van Europa op de Balkan onder druk heeft gezet; en ten slotte noemde hij de veranderingen in de Amerikaanse politiek. De verkiezing van de nieuwe, onorthodoxe president Donald Trump stelt de buitenlandse politiek van dat land in de laatste 70 jaar ter discussie. De brief van Tusk is vooral een waarschuwing tegen het idee dat de desintegratie van de Europese Unie zou kunnen leiden tot een herstel van de volledige soevereiniteit van haar lidstaten. In plaats daarvan voorziet Tusk een te grote afhankelijkheid van de echte grote globale spelers zoals de VS, Rusland en China en verlies aan Europese soevereiniteit. Hoewel Tusk zeker een punt heeft dat de lidstaten in een gefragmentariseerd Europa zich niet kunnen mengen in de wedren die plaats heeft in de globale politieke arena, is het de vraag of de Unie als één geheel zelf nog wel mee kan in die wedren van de grote supermachten.

Tusk voorziet een verlies aan Europese soevereiniteit

Volgens Tusk is Rusland agressief in de richting van haar Europese buren. Foto: archief Armex

Herijking internationale rol

Nog maar een luttel aantal jaren geleden werd van de Unie gedacht dat het een *Empire* zou kunnen worden met globale politieke ambities. De Unie werd voorgesteld als een 'normatieve macht' die door het benadrukken van globale normen en waarden, zoals universele mensenrechten een vooraanstaande rol zou kunnen spelen in de internationale politieke arena. De brief van Tusk maakt een einde aan deze illusie. Voor het eerst heeft een hoge functionaris van de Unie aangegeven dat een dergelijke rol niet meer realistisch is. Het geopolitieke isolement waar de Unie zich in bevindt, dwingt de Unie tot de herijking van haar internationale rol en geeft aan dat de geopolitieke 'omsingeling' van Europa niet meer alleen met democratische idealen van een tegenwicht kan worden voorzien.

Rusland, China, Turkije en de islamitische wereld trekken zich weinig aan van Europese normen en waarden. Rusland beschouwt de uitspraken van haar rechtssysteem van een hogere orde dan die van de Raad van Europa. China toont zich in handelscontacten met Europa weinig gevoelig voor mensenrechten. Het Aziatische land wil helemaal niet dat mensenrechten in bilaterale Europees-Chinese contacten aan de orde worden gesteld. Turkije onder president Erdogan geeft duidelijk aan dat het zijn eigen Ottomaans-islamitische weg zal gaan, waarbij democratische idealen van weinig waarde zijn. Dwingende kwesties als de bestrijding van de radicale islam en het controleren van stromen illegale migratie uit het Midden-Oosten en Afrika zouden meer prioriteit moeten krijgen, zoals Tusk in zijn brief terecht betoogt, maar zelfs dat is de afgelopen jaren niet gelukt. Dit ondanks de vele hooggespannen topontmoetingen van Europese leiders over deze onderwerpen.

Rusland, China, Turkije en de islamitische wereld trekken zich weinig aan van Europese normen en waarden

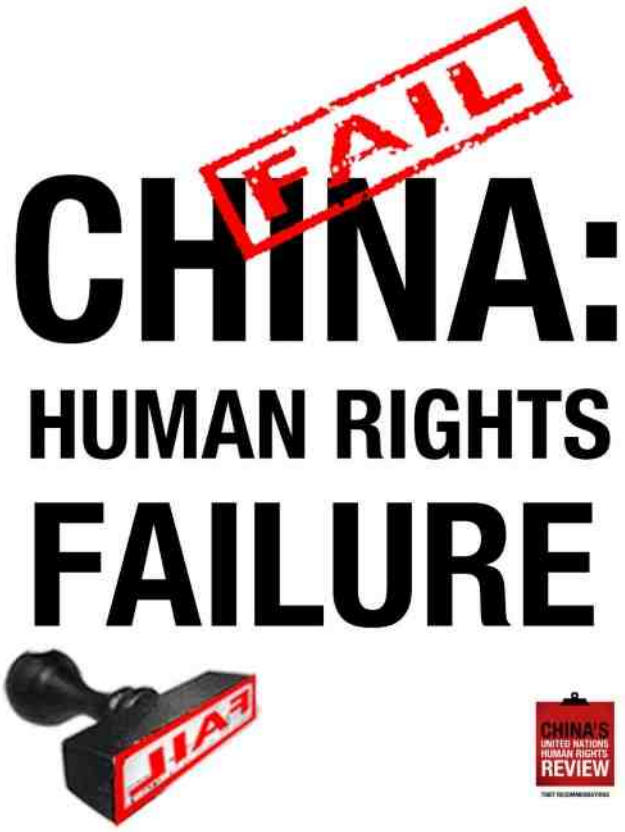

China toont zich weinig gevoelig voor mensenrechten. Foto: Flickr

Tusk spoort de Europese leiders aan te vechten voor het overleven van de Unie

Turkije gaat onder Erdogan zijn eigen weg. Foto: Wikipedia, Mstyslav Chernov

De trans-Atlantische betrekkingen zijn van vitaal belang voor de Europese veiligheid. Foto: Wikimedia

'Sense of urgency'

Er spreekt uit de brief van Tusk wel een *sense of urgency* die vaak afwezig is bij andere Europese leiders. Tusk spoort de Europese leiders aan te vechten voor het overleven van de Unie. Maar de vraag is of er nog genoeg tijd is voor de aanpassingen aan de globale politieke veranderingen waar Europa duidelijk te laat op heeft gereageerd. Bovendien heeft Europa zich lang onaantastbaar gewaand als normatieve macht. 'President' Tusk zegt in zijn brief niets over de Brexit, maar heeft het steevast wel over de 27 lidstaten, wat laat zien dat Groot-Brittannië voor de Unie afgeschreven is. Zonder Groot-Brittannië is het voor de Unie echter onmogelijk om op mondiaal niveau een supermacht te zijn. De Brexit is niet alleen een flinke financieel-economische aderlating - Groot-Brittannië is de zesde economie van de wereld(!) - voor de 27 achterblijvers, maar de Brexit verzwakt ook de Europese veiligheid aanzienlijk, hoewel Groot-Brittannië wel lid van de NAVO zal blijven.

En daar wringt een andere schoen. Tusk spreekt over "onze Amerikaanse vrienden" in zijn brief en geeft aan de trans-Atlantische betrekkingen van vitaal belang voor de Europese en mondiale veiligheid te beschouwen. President Trump heeft deze betrekkingen echter op scherp gezet door aan te kondigen dat de Europese lidstaten meer moeten gaan betalen voor hun defensie-uitgaven en dat de VS niet langer bereid is voor het leeuwendeel van de kosten, 70 procent, te willen opdraaien. Hoe men ook denkt over Donald Trump in Europa, men zal bij diezelfde Trump moeten aankloppen voor veiligheid.

Tusk heeft dat begrepen en ziet op de korte termijn geen andere mogelijkheden. Hiermee geeft de hoogste functionaris van de Europese Unie, de voorzitter van de Europeses raad, toe dat Europa haar ambitie moet bijstellen tot die van een regionale macht met een grote economische inhoud, maar zonder eigen militair verdedigingssysteem. De veiligheid van de Unie en haar burgers kan niet zonder Amerikaanse militaire steun gegarandeerd worden en voor die steun zal men vanaf nu flink meer moeten gaan betalen.